

Pravni terminološki slovar

Pojmovni svet
slovenskega prava ...
v eni sami knjigi

- Pravna teorija
- Delovno in socialno pravo
- Ekonomija v pravu
- Kazensko pravo
- Civilno pravo
- Mednarodno pravo
- Ustavno pravo
- Upravno pravo
- Pravo EU

Več kot
10.000
slovarskih
sestavkov

Pravni terminološki slovar

Več kot
10.000
slovarskih
sestavkov

Več kot 30
avtorjev – pravnikov
z vseh področij prava,
večinoma univerzitetnih
profesorjev in sodelavcev
slovenskih pravnih fakultet.

Več kot 20
recenzentov,
med katerimi so priznani
slovenski pravni strokovnjaki,
okrožni, vrhovni in ustavni
sodniki, notarji in drugi
vidnejši predstavniki
stanovskih pravniških
organizacij.

Glavni uredniki

- **doc. dr. Luka Tičar**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
- **dr. Mojca Žagar Karer**
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
- **dr. Marjeta Humar**
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
- **dr. Tanja Fajfar**
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
- **doc. dr. Mateja Jemec Tomazin**
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
- **doc. dr. Gregor Dugar**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
- **doc. dr. Aleš Novak**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani

Uredniški svet

- **izr. prof. dr. Matej Accetto**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
 - **prof. dr. dr. h.c. Janez Kranjc**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
 - **akad. prof. dr. Marijan Pavčnik**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
 - **akad. zasl. prof. dr. Alenka Šelih**
Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
- **Pravna teorija**
doc. dr. Aleš Novak
 - **Delovno in socialno pravo**
zasl. prof. dr. Polonca Končar
prof. dr. Grega Strban
doc. dr. Luka Tičar
 - **Ekonomija v pravu**
doc. dr. Meta Ahtik
 - **Kazensko pravo**
Kazensko materialno pravo
izr. prof. dr. Katja Filipčič
Kazensko procesno pravo
izr. prof. dr. Primož Gorkič
Gospodarsko kazensko pravo
dr. Liljana Selinšek
 - **Civilno pravo**
Dedno pravo
prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic
Družinsko pravo
prof. dr. Barbara Novak
Gospodarsko pravo
zasl. prof. dr. Šime Ivanjko
prof. dr. Vesna Kranjc
doc. dr. Gregor Dugar
izr. prof. dr. Aleš Ferčič
Civilno procesno pravo
zasl. prof. dr. Dragica Wedam Lukić
Medicinsko pravo
prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic
Mednarodno zasebno pravo
zasl. prof. dr. Ada Polajnar Pavčnik
Obligacijsko pravo
zasl. prof. dr. Ada Polajnar Pavčnik
prof. dr. Damjan Možina
Stanislav Fortuna
Pravo intelektualne lastnine
prof. dr. Martina Repas
doc. dr. Špelca Mežnar
Stvarno pravo
izr. prof. dr. Ana Vlahek

- **Mednarodno pravo**
izr. prof. dr. Vasilka Sancin
- **Ustavno pravo**
prof. dr. Franc Grad
prof. dr. Igor Kaučič
izr. prof. dr. Saša Zagorc
asist. Iztok Štefanec
- **Upravno pravo**
prof. dr. Rajko Pirnat
izr. prof. dr. Polonca Kovač
izr. prof. dr. Jernej Letnar Černič
Davčno pravo
doc. dr. Jernej Podlipnik
Carinsko pravo
Andreja Kostelec
- **Pravo EU**
izr. prof. dr. Matej Accetto

oškodovavec kot tožilec

oškodovavec kot tožilec -nca -- -- m oškodovavec, ki prevzame kazenski pregon, od katerega je državni tožilec odstopil, s čimer postane upravičeni tožilec **S:** subsidiarni tožilec

oškodovanje upnikov -a -- s pravo gospodarsko kaznivo dejanje, pri katerem storilec kaznivega dejanja na prepovedan način spravi kakšnega upnika v ugodnejši položaj in povzroči veliko premoženjsko škodo drugim upnikom

otročka m **1.** oseba od rojstva do dopolnega 18. leta starosti, ki še ni pridobila svoje poslovne sposobnosti **2.** mladoletni otrok do dopolnjenega 14. leta, zoper katerega ni dopusten kazenski ali prekrškovni postopek

otroškova korist -e -iž pravni standard, ki zajema vsa ravnanja, odločitve in ukrepe v otrokovo dobrobit

otroške pravice -ih pravic ž mn. pravno varovani interesi in upravičenja otrok, da niso deležni kakršnega koli razlikovanja ali kaznovanja zaradi izražanja mnenj in prepričanj svojih zakonitih zastopnikov, pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki na vseh ravneh pa so glavno vodilo otrokove koristi

otroškovi stiki -ih -ov m mn. pravica otroka, da vzdržuje stike s svojimi starši in drugimi osebami, na katere je navezan in z njimi družinsko povezan **S:** pravica do stikov

otrokov zaupnik -ega -a m oseba, ki ji otrok zaupa in si jo sam izbere za pomoč pri izražanju svojega mnenja v zadevah, v katerih je udeležen

otrok s posebnimi potrebami -ôka -- -- m otrok, ki zaradi svojih primanjkljajev, ovir, motenj v razvoju uživa posebno pravno varstvo

otroški dodatek -ega -tka m dopolnilni družinski prejemek za preživljanje otroka in izobraževanje otroka, kadar otrok ni družinskega člana ne prese

otroško pravo -ega -a s pravo med starši in otroki

otvoritvena bilanca -e -e ž bilanca, ki izkazuje stanje sredstev in obveznosti virov sredstev stečajnega dolžnika od začetka stečajnega postopka

ovádenec -nca m oseba, zoper katero je kazenska ovadba

ovaditelj -a m oseba, ki vloži kazensko ovadbo

oviranje m gledanje na stvar, ki jo je predmet postopka pristojno sodišče, notar ali upravni organ za namen dokazovanja potrdi pristnost podpisa, istovetnost podpisnika, skladnost kopije z izvirnikom ali drugo lastnost, za katero zakon določa oblastno potrditev

oviranje trgovine -a -- s ukrep ali posledica ukrepa ali ravnanja, ki negativno vpliva na potek trgovanja, zlasti na trgovino med državami

oviranje uradne osebe pri delu -a -- -- s kaznivo dejanje, ki ga izvrši, kdor uporabi zoper uradno osebo fizično silo, grožnjo ali ustrahovanje z namenom, da bi vplival na opravljanje uradnih dolžnosti uradnih oseb v pravosodju, v organih odkrivanja in pregona v zvezi s kazenskimi postopki

ovira za sklenitev zakonske zveze -e -- -- -- ž zadržek za sklenitev zakonske zveze

ovira za vstop -e -- -- ž ovira, ki gospodarskim družbam ali posameznikom otežuje ali onemogoča prihod na določeno tržišče ali trg delovne sile

ozemeljska celovitost -e -iž v mednarodnem pravu temeljno načelo, ki varuje suverenost države nad njenim celotnim ozemljem **S:** v mednarodnem pravu ozemeljska nedotakljivost, v mednarodnem pravu teritorialna nedotakljivost

ozemeljska nedotakljivost -e -iž v mednarodnem pravu ► ozemeljska celovitost

ozemeljska suverenost -e -iž v mednarodnem pravu vrhovna oblast države nad svojim ozemljem, stvarmi in ljudmi na njem, ki ji načeloma zagotavlja izključno jurisdikcijo **S:** teritorialna suverenost

ozemeljsko enotna država -- -e -e ž ► unitarna država

oznâba porêkla -e -- ž ime regije, kraja ali države, ki se označujejo proizvodi, ki so lastnosti so pretežno ali izključno določenega geografskega območja ali imajo naravnimi ali

označitev m označitev, ki se uporablja za označitev stvari, ki so lastnosti so pretežno ali izključno določenega geografskega območja ali imajo naravnimi ali

ovádenec -nca m oseba, zoper katero je kazenska ovadba

ovaditelj -a m oseba, ki vloži kazensko ovadbo

2. Terminološka definicija, ki pojem uvršča v pojmovni sistem prava. Te definicije so načeloma bolj splošne od opredelitev pojmov v posameznih zakonih.

1. Iztočnica, ki je pravni termin. Iztočnica je onaglašena in opremljena z oblikoslovnimi podatki.

3. Sopomenka, ki je redkeje rabljeni ali manj priporočljiv pravni termin.

4. Kazalčni slovarski sestavek, ki usmerja od redkeje rabljenega ali manj priporočljivega pravnega termina k prednostnemu terminu.

5. Pojasnilo, ki termin uvršča na posebno podpodročje prava. To pojasnilo ni navedeno pri vseh terminih, so pa dosledno označeni termini mednarodnega prava, prava EU, mednarodnega zasebnega prava in ekonomije, ker niso del nacionalnega prava v ožjem smislu.

6. Oznaka lat., ki označuje citatne latinske termine, ki se uporabljajo tudi v slovenski pravni terminologiji.

7. Izgovor citatnega termina.

poséстно nakazilo

zapustniku ne deduje eden od njiju in tudi ne njuni potomci

ôžja družina -e -e ž ► družina

ôžji družinski član -ega -ega -a m v medicinskem pravu pacientov zakonec, zunajzakonski partner, partner iz istospolne skupnosti, starši, posvojitelji, stari starši, otroci ali posvojenci, vnuki ter bratje in sestre, ki imajo pravico do nadomestnega odločanja v zakonsko določenih primerih

pacient -ênta m v medicinskem pravu bolnik ali drug uporabnik zdravstvenih storitev v odnosu do zdravstvenih delavcev ali izvajalcev zdravstvenih storitev ne glede na svoje zdravstveno stanje

pacientske pravice -ih pravic ž mn. v medicinskem pravu zagotovljene pacientom v zvezi z zasebnim zdravstvom, do spoštovanja osebnih podatkov, enakopravnosti in varnosti, varstva največje zdravstvene koristi in obveščenosti

pacta sunt servanda -- -- -- [pákta sunt servánda] (LAT.) ► dolžnost izpolnitve obveznosti

pactum reservati dominii -- -- -- [páktum rezerváti domínii] (LAT.) ► pridržek lastniške pravice

pámožne méjne koristnosti -ih -ih -- ž mn. v medicinskem pravu zmanjševanje zadovoljstva ob upoštevanju enote dobrine ali storitve

pámožne méjne koristnosti -ih -ih -- ž mn. v medicinskem pravu mednarodna pravna ureja pomembnejša politična, vojaška

pákt za stabilnost in rást -a -- -- -- m v pravu EU dogovor med državami članicami EU za ohranjanje stabilnosti ekonomske in monetarne unije

pámetna sânkcija -e -e ž v mednarodnem pravu ► usmêrjena sânkcija

panaširanje -a s proporcionalni volilni sistem, po katerem lahko volivec glasuje za različne kandidate na različnih kandidatnih listah

pánožna kolektivna pogódba -e -e -e ž ► kolektivna pogódba dejávnosti

papírnata valúta -e -e ž v ekonomiji denarni sistem, v katerem vrednost denarja ni odvisna od vrednosti nekega blaga

pármâti denár -ega -ja m v ekonomiji ► bânkovec

parafiranje médnârodne pogódbe -a -- -- s podpis v postopku sklepanja mednarodne pogodbe, v kateri strani z zapisom začetnic imen in priimkov vodij pogajalskih delegacij neposredno pod besedilo mednarodne pogodbe potrdijo doseženo soglasje glede dogovorjenega besedila

parafiskálna dajátev -e -tve ž obvezno plačilo družbenim organom in organizacijam, ki ni davek, npr. članarine zbornicam, poslovnim združenjem

parastatálno premožénje -ega -a s premoženje v posredni lasti države

páravojâška skupina -e -e ž oborožena skupina, ki sodeluje v sovražnostih zunaj oboroženih sil države

parcéla -e ž strnjeno zemljišče, ki leži znotraj katastrske občine in je v zemljiškem katastru evidentirano z mejo in oznako z identifikacijsko oznako

parcélna številka -e -e ž številka, ki je sestavni del identifikacijske oznake parcele v zemljiškem katastru

parentéla -e ž zapustnikovi predniki, ki so po stopnji sorodstva enako oddaljeni od zapustnika in vseh njihovih potomcev, razen prve parentele, v kateri je zapustnik sam prednik in jo sestavljajo zapustnikovi potomci **S:** zárod

parentélni systém -ega -a m sistem dedovanja po načelu izključnosti, pri katerem sorodniki iz oddaljenejšje parentele ne morejo dedovati, če obstaja sorodnik iz bližje parentele, ki more in hoče dedovati

poséстно nakazilo -ega -a s do leta 2003 pooblastitev tretje osebe, da namesto v imenu izročitelja odslej poseduje premično stvar v imenu pridobitelja

8. Časovno pojasnilo, ki označuje, do kdaj je bil termin aktualen. Slovar sicer zajema slovensko pravno terminologijo po letu 1991.

Zakaj Pravni terminološki slovar?

Pravni terminološki slovar natančno predstavlja pojmovni sistem pravne stroke in na enem mestu združuje vedenje različnih pravnih panog.

Kaj je pravna terminologija?

Vsaka stroka za sporazumevanje med strokovnjaki potrebuje terminologijo, ki mora biti po možnosti čim bolj poenotena in enomerna. Tem bolj je to potrebno pri pravu, ki ureja vsa področja človeškega življenja. Zato si pravna terminologija zasluži poseben status in pozornost. Poleg pravnih strokovnjakov jo v vsakdanjem sporazumevanju neredko uporabljajo tudi posamezniki, ki se sicer s pravom ne ukvarjajo, pa ob zaključkih šolanja dobijo spričevala, vlagajo prošnje za različna dovoljenja, izpodbijajo odločbe, se tožijo s sosedi ali poskušajo dokazati državi, da bi morala primerneje skrbeti zanje.

Kaj prinaša Pravni terminološki slovar?

Pravni terminološki slovar je enojezični terminološki slovar. Vsak termin ima definicijo ali pa s pomočjo kazalke usmerja rabo na en prednostni termin. Na ta način lahko terminološki slovar pripomore k poenotenju terminologije, vendar ne prepoveduje rabe drugega termina. Zaradi tradicije pravne stroke so vanj vključeni tudi najpomembnejši latinski pravni termini. Če ima latinski termin uveljavljen slovenski ustreznik, ima ta prednost.

Ker se pravni termini pojavljajo zlasti v strokovnih besedilih, je bila pri izdelavi slovarskih sestavkov uporabljena aktualna slovenska strokovna literatura, torej temeljni znanstveni in strokovni članki ter monografije, univerzitetni učbeniki, pa tudi temeljni področni zakoni, komentarji k zakonom in sodbe. Upoštevani so bili tudi nekateri sekundarni viri, tj. terminološki slovarji in leksikoni. Izhodišče pri nastajanju Pravnega terminološkega slovarja je bil slovenski pravni sistem, ki ima tako kot vsi drugi nacionalni pravni sistemi svoje značilnosti, zaradi česar ti sistemi med seboj ne glede na morebitno skupno zgodovinsko povezanost niso popolnoma prekrivni.

V Pravni terminološki slovar je torej vključena terminologija sodobne slovenske pravne znanosti, pravne prakse in pravne norme (zlasti zakonodaje) po letu 1991.

Kakšen je ustroj Pravnega terminološkega slovarja?

Ureditev slovarja je abecedna. Slovar ne vsebuje lastnih imen, ker to niso termini v ožjem pomenu. Termini so bili obravnavani znotraj podpodročij (npr. obligacijsko pravo, mednarodno pravo, pravna teorija, ustavno pravo, kazensko pravo). Terminološko delo je potekalo po pojmovnih skupinah, kar pomeni, da so bili skupaj obravnavani npr. termini, ki bi jih lahko združili v pojmovno skupino delavec (npr. *mladi delavec*, *napoteni delavec*, *presežni delavec*). Ker so bili hkrati obravnavani sorodni pojmi, je bilo lažje opisati razlikovalne značilnosti terminov (npr. *oblični pravni posel* : *neoblični pravni posel*), kar je pomagalo pri odpravljanju morebitnih pojmovnih nedoslednosti. Razmerji nad- in podpomenskosti sta bili upoštevani v okviru definicije.

Komu je Pravni terminološki slovar namenjen?

V prvi vrsti pravnikom, ki imajo knjižne police sicer preobložene s strokovnimi knjigami, a med njimi zagotovo ni podobne, splošno uporabne. Seveda pa tudi študentom prava in sorodnih strok ter vsem, ki pri svojem delu vedno znova naletijo na pravno terminologijo, npr. prevajalcem, lektorjem, novinarjem. Velja opozoriti, da Pravni terminološki slovar od uporabnika zahteva že nekaj predznanja. Ni mogoče pričakovati, da si bo nekdo s prelistavanjem slovarja lahko povsem razjasnil pravne pojme in si tolmačil zapletene obrazložitve sodb.

Kako je slovar nastajal?

Pravna fakulteta je bila ena od štirih ustanovnih fakultet prve slovenske univerze leta 1919 in pravna terminologija se je v slovenskem jeziku začela razvijati med prvimi strokovnimi besedišči. Kljub temu je Pravni terminološki slovar prvi dokončani strokovni priročnik, pri katerega pripravi so bili udeleženi tako pravni strokovnjaki z različnih pravnih ustanov, kot tudi terminografi z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, kjer je nastala že cela vrsta priznanih terminoloških slovarjev.

Dela za prvi slovenski pravni terminološki slovar, ki je vseboval tudi definicije, so se začela že ob ustanovitvi SAZU leta **1938**. Zaradi različnih vzrokov slovar žal ni bil končan in rezultat večdesetletnega dela je pri Založbi ZRC izšel leta **1999** kot gradivo za Pravni terminološki slovar do leta **1991**. Potrebi po ustrezni predstavitvi slovenske pravne terminologije je bilo delno zadoščeno z dvema izdajama leksikona Pravo pri Cankarjevi založbi. Vendar je terminologija v leksikonu predstavljena drugače kot v terminološkem slovarju, ki se osredotoča na natančen prikaz pojmovnega sistema in razmerij med pojmi.

Delo pri Pravnem terminološkem slovarju se je začelo kmalu po letu **2005** z manjšo skupino sodelavcev. Prvi dve leti sta bili namenjeni predvsem oblikovanju geslovnika. Po letu **2009** je bilo treba povečati skupino pravnih strokovnjakov, da bi lahko tako obsežno slovarsko delo hitreje napredovalo. Večja skupina je zahtevala tudi več naporov pri usklajevanju definicij temeljnih pravnih pojmov, zlasti v zadnjih treh letih pred izdajo.

